

JELENKOR.

88. szám.

Pest, szerda november 2.

1836.

Foglalat: Magyar es Erdélyország (nemesítés; Inkey Fer. hagyománya; erdélyi tüzek és szüret; a' pesti tudom. egyetem mult évi koszorúzott; Sobri; kam. tud.) Anglia (a' spanyol adósság és Cuba jövedelmei; az angol lapok 's a' francia kormány bánásmódja Schweizzal; a' szélnek vasutra használata, Shaw és Thompson bajvivása; Galashiel; limericki árverés st.) Franciaország (Thilorier 's a' szénsavany; az utányomtatás elleni biztosság 's egyebek.) Németország (Wolff Meyer folyamodása 's a' porosz király válasza; Drezda építkezési dühe; a' porosz 's orosz szomszédság) Schweiz (a' szövetséggyűlés első ülése.) Spanyolország (Gomez hóditó kalandozási Cordovában, 's kincsfoglalása ugyanott; a' spanyol lapok a' spanyol viszonyokrul; 's más hadi 's belhírek) Amerika (nagy liszt-drágaság 's t. e. f.) Elegyhír. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás.

MAGYAR és ERDÉLYORSZÁG.

Ő cs. kir. felségeik a' schönbrunni nyári lakásból october 27ikén Bécsbe visszajöttek.

Kegeln Ferenczet az ásász-test őrnagyát, ő cs. kir. felsége sept. 17iki legfensőbb határozata szerint, díj-elengedés mellett magyar nemességre méltóztatott emelni.

Pesten a' casinói hangversenyeket a' jövő vasárnap nov. 6án kezdik meg ismét.

Pest vidékin october 28ikán megindult az eső 's 31ig folyvást tartta, de már hóval vegyest. A' Mátra, Cserhát sőt Budapesttel szomszédos hegyláncz is lilium színbe öltözött. Mindszent hajnalán csonttá fagyott a' sár, mi mind nem igen kecségtető tünemény takarmány-szüksős gazdára!

A' tegnapi fagyás, és azt előzőtt esőzés 's havazások annyira megronták egyszerre az utat, hogy tegnap a' bécsi posta Pestbudára 8 egész órával érkezhett később mint különben. — A' pesti vásárra jövők száma nagynak mutatkozik. —

A' magy. kir. udv. Kamara Szigetre sómazsamesterré Podhajeczky János Boeskon volt sószállítási mázsást; Boeskóra anyag-sáfárra Szalgháry József Szigeten volt sószállítási mázsást nevezte ki. — Ugyan csak a' nagymélt. magy. kir. udv. Kamara a' kir. Helytartóság hozzá járultával, az építési-számvevőségénél Nagy-Mihályi Sándornak ingrossistává történt előléptetésével megürült utolsó járulnoki tisztségre Stehno Andrást az országos fő építő-kormányánál volt practicanst nevezte ki. (kir. kam. tudósítás.)

Zalából: oct. 8kán éjjel, Inkey Ferenc es. kir. kamarás hosszas betegkedés után Beliczai jóságán meghaladott, életének 61 esztendejében. A' boldogult a' Haza tudományosan mivelte polgárjai sorába tartozott, Európának legérdekesebb részeit beutazta, 's még életének utolsó éveiben is a' magyar, német, francia 's angol elméműveknek igen szorgalmas olvasója vala. Az 18^{1/2}iki országgyűlésen Zalának követe vala. Mindig takarékos haszonkémlo gazda levén, szép terjedelmű ősi javait ékes izlésű épületekkel díszítette 's több száz ezernyi tőkének szerzője lett. — Végintézetében ns Zala vármegye közönségének a' szegények javára fordítandó mintegy 50,000 értéket hagyott. Ebben foglaltatik némi tőkén kívül, az igen jeles könyvtár, képgyűjtemény, hangásmű-darabok, minden ezüstje és butorai, végre minden halálakor találandó gabona, bor, gubacs 's a' t. — A' képeket a' megye nagy palotájába függesztetni, az ezüst készület pedig a' ns megye Rendei megvendégtetésekor használtatni rendelék. Gróf Batthyáni Imrénének a' megye fő írányjának pedig, arab eredetű paripáját ajánlja emlékül. — Sirája öt egyetlen, b. Weczlar asszonytól nemzett szép lelkű leánya Karolina, Horváth Edvárd táblabíró urnak hitvese. Béke hamvainak! mellyek ugyan Beliczán oct. 12kén takarítottak el.

Mező-Berényben (Békés megye) oct. 25kére viradott éjjel, kevés napig tartott gyöngékedése után szenderült által boldogabb életre, életének 73dik évében Oertel János Zakariás ur, a' helybeli ágost. vallásu német ajkú közönségnek fél századig volt határtalan buzgóságú és hívségű, — ugyanezen év april 10kén napján jubilált, — lelkipásztor. — Hült tetemei oct. 28kán minden gyászos feleinek — számos tisztelőjének, és elhunytán kesergő hiveinek fájdalmas kíséretében takarítottak el, igen diszes szertartással, a' közönséges temetőben készült sírboltba.

Darab idő óta naprul napra féltelmesebbé teszi magát Győr, Veszprém, Somogy 's Vas vármegyékben Sobri Józsi nevű rabló, mintegy 28 főre menő bandájával. Eddig minden üldözés elől szerencsésen kisiklott, mi annyira vakmerővé tevő, hogy majd formaruhában, majd egyéb alakokban fényes nappal is közvilágalmi helyeken társaságba vegyül, hol némi műveltsége 's természeti éles elméje olly ügyesen elfödik a' rablót, hogy ritkán ismertetik meg; ha pedig csakugyan elárulva látja magát, mindig ezer rést talál szökésre éles elméje vagy rettegett neve által. Vár azonban még eddig nem undokítja bűnpályáját. Apja kanász, 's fiával hat iskolát végeztetett; hihető tehát, hogy holmi rabló regények' olvasása zavarja meg a' fiu' fejét, mi következő történetből is kivilágalmi látszik: Legközelebb lefolyt pár hét előtt Sobri társaival Könyon Győr megyében az ottani uradalom kasznárjára törvén, a' káptalan' pénztárát kirablá 's a' kasznárt is minden vagyonától megfosztá. A' háziasszony leginkább ezüst evő kanalaít látszott sajnálni, 's végre sírva e' szavakra fakadt: „Mivel fogunk már most enni? — A' rabló szánakozva kérdé: „Hányan vannak, uraságtok? Egy, kettő hét, itt van hét kanál, emlékezzenek meg rólam.“ — Most a' már távozni akaró rabló' figyelmezt a' szép házi kisasszony' zokogása voná magára. — „Miért sír, szép

kisasszony? — kérdé nyájasan Sobri. „Nagyanyámtól csak egy gyűrű maradt reám, 's már most azt is elvevék tőlem,“ — szóla reszketve a' leányka. „Itt gyűrűje szép kisasszony, — ha egy csókot ad.“ — A' leányka gondolá: szükség törvényt ront, a' csókot megadá, gyűrűjét visszakapá, 's a' rabló távozték. —

Sobrit és czimboráit a' törvényhatóság rendes katonaság segedelmével is eleget üldözi, de mind ekorig nem kerültek kézre. Oct. elején Győr, Veszprém és Soprony megyék köz akaratlalt 's egyetértve, ugyanazon napon a' földnép által meghajtatatták határait: a' mikor Vasba még több illy ugynevezett szegény-legény csuszamlott be. A' mi vakmerőségüket különösen bélyegzi, oct. 14ikén még a' panduri egyik tanyának helyéről Ns. Dömökrül is hajtottak el ökröket; ekkor azonban rajta vesztettek, mert épen midőn éjjel négyen a' kis-czeli határban hajtának zsákmányukat, tetten kapattak, 's futásnak eredvén egyet közülök meglöttek, ki e' lövésben kis-Mariaczelben (tulajdonképen pór-Dömöken) meg is halálozott.

Statistikai adatok: A' pesti kir. egyetemnél mult 183^{1/2} iskolai évben tanári koszorut nyert: a' theológiából 3; jog-tudományokból 5; orvosi tudományokból 54; seborvosi tudományokból 9; bölcseletkedésiekből 7. Ezekon kívül lett 7 szemorvos mester; 12 szülészségi mester; 10 sebész és bába-mester; 48 gyógyszerész; 68 polgári sebész és szülészkedő; 73 bába; 27 földmérő. — Pest városában a' f. eszt. második fele első negyedében, julius, auguszt, és september hónapokban, — tehát a' choleraának egész pusztítási ideje alatt, — az elhaltak száma 1549re ment. Vallási tekintetben ezen szám illy osztályra szakad: r. kath. 1277; ág. val. 49; ref. 36; nem egy. görög 19; egyes. görög 10; zsidó 68; 90nek vallása nem tudatott. 100 esztendőskort ezen elhaltak közt egy sem ért el; egy volt 97, egy pedig 90 éves. —

Kolozsvár városa oct. 19ikén tartván tisztujtását főbirónak a' következő két évre (unitaria vallásu) Agoston Istvánt választotta meg. A' kültanács 30 új választott-polgárral egészítettet ki, kiknek sorában van 6 ügyvéd, 2 professor, 3 nyilvános hivatalbeli, 1 orvos és 1 földmérő.

Kolozsvár. Folyó hónap 17kén esti 10 óra után a' Hidelve nevű külvárosban négy ház viszont a' lángok martaléka 's több szorgalmas gazdának minden takarmánya semmivé lett; a' mi keservebb, két asszony és két gyermek is a' tűzben kínos halált szenvedtek. — Más nap estve viszont lárma-harangok hozák mozgásba a' lakosokat 's mindenfelé tűz-kiáltás hallatott, de a' tüzet sehol sem találák; az égen látszó éjszakai fényhez hasonló nagy világosság, a' lobogó tűzhöz rendkívüli hasonlatosságával okozá e' tűz-lármát. Több közelebb fekvő helységben ugyanezen időben látható vala ezen égi fény, 's mindenütt a' szomszéd helységben lehető nagy égést gyanítottak. (Igy tudósítatunk ezen éjszakai-fény felől számos helyről a' magyar hazából is; a' látvány jobbára mindenütt tűz-lármát okozott 's kevésbbé nagyobbá minde-nütt rémülésbe hozá eleinte a' lakosokat, mi nem is csuda a' folytonos égések miatti annyira közös aggodalom mellett; de később, mihelyt a' látvány miléte kitudódott, közös lön a' szép tüneményen gyönyörködés.)

Kolozsváron a' szüretet bevégzék vagy ugy szólva meg sem kezdék, 's csak kis kosárákban hozhaták haza a' szorgalmas gazdák kevés, a' májusi hideg utáni másod sarjazatu gerezdeiket. — Mult év novembere elején még a' szüret folyama alatt lépé-meg a' hó és fagy a' szőlőket, melly miatt azok az egész hazában majd mindenütt fedellen maradának; a' tél rendkívüli kemény fagya megrontá a' szőlőfákat 's ezen veszélyt az idej májusi hó és hóharmat tetézté. Erdély legvirágzóbb bortermő helyein a' Küüllő és Maros mentin úgy szólván semmi bort sem szürtek; — csak kivétellel igen kevés számu szőlőhegy menekheték meg e' csapástól, azok t. i. mellyeket a' mult ősszel elfedtenek, 's a' mellett a' tavaszi hidegtől sem szenvedtek. — A' Szilágyságban job-bacska szüretet reménylenek Balla 's Kémer környékén, 's ha nem sokat is, de az 1834khez hasonló bort várnak. — Különben oct. hónapja a' legszebb nyári napokkal telék, melly időjárás a' kukorica-érlelésre 's bétakarításra nagyon kedvező, de az őszi vetéseket késlelteti, 's a' kiapadott folyamokban nem forogván a' malom-kerekék, lisztben nagy a' fogyatkozás. Erd. H.

Besztercze. oct. 16kán. Még külvárosunk szénhalmi ki sem hültek, mikor ben 3 utcának füstölgo romjain a' kesergő, koldusbotra szorult polgárok, könyár közt kapargatják házaik vas neműit. Oct. 15ikén a' belső város fa-utczájában tűz ütven ki 3 orakor délután, 2 óra alatt 3 utca porrá égett, 106 házzal —

a' tömördek gazdasági épületeket oda nem érte; — 's legalább 50 olly polgár lett koldussá, kinek még csak reménye sinez valaha tulajdon fedele alatt nyughatni; még azon éjjel egy más utcában újra egy házat felgyújtottak, 's más három utcában gyújtószerek találtattak, és így az egész város a' borzasztó jövedőnek képzele alatt csüggedezve, gonosztevőknek van kitézve, a' nélkül hogy segedelmet vagy ótalmat reménylhetne: — többen mutatták ki az oltásban jólelkűségüket, többek közt egy Dézs városából ide származott szegény mészáros kitézhetőleg; — de a' gonoszság lelke, épen olly kitézhető volt, ha az ekkor esett rablásokat tekintetbe vesszük. Erd. Hir.

Az Allg. Zeit. bécsi levelezője, a' birodalombeli cholera halálózásról tudósítól, ismét egy szomorú eseményt beszél el, ovólag arra, milly vigyázattal kell lenni az eltemetés ideje meghatározásában. — Az eset Erdélyben történt E.... alezredessel, ki choleraiban meghalálózván, minden további gond nélkül azonnal eltemettetett. — Az elhunytak hátrahagyott holmijei közt egy ismeretes drága gyűrűje nem találtatván, mint-hogy az elsikkasztási gyanú szolgáljára esett, ez azt állítá, hogy az elhunyt ama' kedves gyűrűjét mindig úján hordván, hihetőleg vele együtt temettetett is el. Ezen okbul fölbontatván a' sir, úgy találtattak, hogy a' szerencsétlen elhunyt csak álhalott volt eltemettetésekor, 's csak később nagy kínok után halhatott meg a' koporsóban valósággal, mert teste hasra borulva 's a' kezeken a' hus összeharapozva találtatott.

A N G L I A

A' londoni csarnokon october 15én a' spanyol kormány hivatalos jelentése volt kifüggesztve a' spanyol külföldi adósság november 1én kitelő kamatai végett. A' spanyol kormány nyilatkoztatja, hogy a' kamatokat meg nem fizetheti, de jó akarátja bizonyítására kötelezvényeket akar adni fizetés gyanú Cuba sziget jövedelmei egy részére. E' kötelezvények száztól ötlet fognak kamatozni, 's részenként fognak beváltatni, úgyszinté a' cubai vámvivatalon fizetés gyanúnt elfogadtatni. Ez által a' kamatok négy év alatt fognak letisztázattatni. Továbbá e' kötelezvények jövedő kölcsönök alkalmával kész pénz gyanúnt fognak fölvetetni 's elfogadtatni. — A' tory lapok, névszerint a' Times és a' Morning-Post, ismét cikkelyeket közlenek, mellyekben Oroszország czélzásait fejtegetik Anglia érdekei ellen. Az Oest. Beob. ezt csak az angol nép bujtogatásának tartja Oroszország ellen, 's azt akarja elhitetni, hogy Oroszország nem csak ártalmára nem törekszik Angliának, sőt inkább annak hasznára kíván lenni, 's minél inkább kifejteni mind iparát, mind kereskedését. Ezen állítás támogatására a' Dumfries-Timesből egy angolnak levelét közli Moszkvából, ki eldicséri Oroszország barátságos szándékait Anglia iránt, 's főleg kiemeli, hogy az orosz császár olly nagy kitüntetéssel bánik Durham lorddal, az angol követtel sz. Pétervárbán, minőt egyik külső követ iránt sem bizonyít. — Így például elvitte a' császár Durham lordot a' tengeri harcjátékra, holott a' többi külföldi követet arra meg nem hitta. — Említettük, hogy az angol ujságok közt még a' tultoryk is fölötté roszalták a' francia kormány viseletét Schweiz iránt. A' Times e' tárgyra így szól: „A' francia kormány ellenséges rendszabályai üzésében Schweiz ellen olly lépést tett, melly a' londoni csarnokon éles megjegyzésekre adott alkalmat, 's melly olly rendkívüli, minőt tán még soha egy kormány sem merészlett. Ugy látszik, a' francia consulok Schweizban utasítást kaptak, semmi ügyvédi fölhatalmazást nem látomásozni, akár nyugpénzek átvételét illesse az, mellyek tett szolgálatokért adattak, akár a' nemzeti hitelt tett, 's megvásárolt osztalékok vagy kamatok eladatását. Franciaország stathitelezőjire nézve, kik véletlenül schweiziak vagy pedig Schweizban laknak, adóssuk ezen rendszabálya azon következzel bír, hogy tőle jogos követeléseik kielégítését ki nem nyerhetik. Hogy illy viselet minden népjogos elvvel ellenkezik, 's ha mellette megmaradnak, az egész francia nemzeti hitelt tönkre fogja tenni, világos; mert ha a' stathitelezők egy osztályát elutasíthatni illy rövid úton, szintaz történhetik a' többivel is. Ha ezen utasítás a' francia consulokhoz Schweizban meg nem tagadtatik, vagy vissza nem huzatik, az e' végett felboszandott britt tökepenzesektől hathatós előterjesztvényt várhatni; mert azt tartják, hogy saját védelmükre, 's védenzeik pártolására rendszabályokhoz kell nyulniok, mellyek a' francia kormánynak minden körülmény közt lehetlenné tegyék az osztalékok átvételét, vagy a' kamatok átruházását gátolják.“ — (Már említettük, hogy a' schweizi cantonok nagy része magára vállalta a' Franciaország által fizetni tartozott nyugpénzek kifizetését.)

A' spanyol actív-adósság, a' londoni 's parisi pénzesarnokon tett azon jelentés következtében, hogy a' kamatok kötelezvényekben fognak Cuba sziget jövedelmei egy részére kifizettetni, nem bírván a' kormány azokat kész pénzben megadni, száztól ötlet leszállott. A' parisi csarnokon october 19én azon hír szárnyalt, hogy a' londoni csarnok tanácskozott az iránt: valljon nem volna e' tanácsos a' spanyol pénzforgást 's keletet a' londoni csarnokon jövedőre nézve teljesen megtiltani, minthogy Mendizabal ur rendszabálya (utasításokkal Cubára) csak elfödött bukás. —

A' szabadelmű lapok folyvást dicsekszenek, hogy a' szavazati béjegyzés az országban, pártjokra nézve igen kedvező.

A' radicalok 's whigek, valamint a' ministerek 's némelly szabadelműek közt fenforgott meghasonlások szünni kezdenek. Spring-Rice urnak a' kincstár kancellárjának előbbi választóji, Li-

merick irlandi városban fényes lakomát adtak, 's a' tett nyilatkozások mind két részről bizonyíták a' történt kiengesztelést. — Sharman Crawford és O'Connell közt is megszűnt már minden czivódás; Cloncurry lord engesztelésre 's egyetértésre intő levele sükeres volt. O'Connellt november első napjaiban várják Dublinba, nője vízkórságban fekszik, még mindig reménytelenül, sőt Móríciz lija is, a' traleei parlamenttag, igen rosz egészségi állapotban van. — Csak O'Connell maga egészséges még. —

Az angol hajó-hadban többféle mozgást lehet észre venni, mellyek alkalmasint a' portugáli ügyek végett történnek. — Plymouthból a' Courier levelet közöl, melly szerint a' Sir Ch. Paget alatt levő hajóosztály parancsot kapott, hogy rendkívüli szolgálatra készen tartsa magát. Közönségesen hiszik, hogy ezen osztály is Lissabonba fog menni. —

A' Durham-Sunderlandi vasúton megkísértették a' szelet is használni vasutakra. Árbocot szegeztek t. i. fel vitorlakkal egy kocsi, melly eleinte lassan, de azután olly gyorsasággal haladt, hogy egy óra alatt 10 — (tíz) — angol mérföldet tett. Erre öt szénkocsi akasztott hozzá, 's a' szél azokat is tovább hajtotta; valóban szép haladás! —

Említettük, hogy az angol ujságok minden szín-kivétel nélkül keményen kifakadtak a' francia kormány viselete ellen Schweiz iránt. A' francia hírlapok, névszerint az ellenzések e' nyilatkozásokban félig meddig háboruüzenést láttak Anglia részéről Franciaország ellen, mire a' Morning Chronicle azon választ adja, hogy noha erősen kifejezte magát társival együtt e' tárgyban, az még sem fogja megrendíteni, — meg nem rendítheti a' jó viszonyt 's egyetértést a' két nemzet és status közt, mert ezen egyetértésen épül a' közbéke 's közműveltség haladása Európában; — 's általában igen reményli a' M. Chronicle, hogy a' francia kormány ezen ügyet barátságosan fogja elintézni.

October 13án bajt vívanak, még pedig pisztolyra, Shaw és Thompson urak, amaz tory parlamenttag a' dublini egyetem részéről, emez szabadelmű követ. A' vitára Thompson urak valamely nyilatkozása nyújtott alkalmat a' Covent-garden színházban, hol Thompson ur valamelyik színészéről nem elég kedvezőleg vagy tetszőleg fejezte ki magát, 's Shaw ur azt rosz néven vette. Thompson ur lött előszer, 's ellenét könnyen megsebesíté kárján. Shaw ur erre a' légből lött, mire mind ketten kiengesztelődtek. —

Nem rég Galashiell skót gyárvárosban valamennyi erőmü fél napig munkátlan vesztoglett, mert a' gyermekek, kik azokban elfoglaltak, megátkozták, hogy hetenként 3 pence-szel többet kérjenek. Párunként távoztak el a' külön gyárokból, végig vonultak lobogókkal és zászlókkal, de csöndesen, a' városban, 's jólelkűleg tisztelkedtek, midőn gazdáik háza mellett elmentek. — Ezek azután szinte olly jólelkűleg megegyeztek a' kis makacsok kívánságai teljesítésében. —

Limerickben Irlandban nem rég két ló 's egy koci bo-csáttatott árverésre nyolcz fontért. Egy ósz barkóju éltés ember előre nyomult, 's az eladó által fölállított személyen kívül ő volt az egyetlen, ki igért azokra. Rajta maradtak tehát mind a' lovak, mind a' koci 9 fontért és 8 shillingért. Midőn lovait a' vendégházba hozta, (nem limericki volt az ember) a' házszolga szerencsét kívánt neki vételéhez, azon toldalékkal, hogy ha lovainak lábait összetörök, kárpótlásért a' megyégre folyamodhatik, vagy ha valamely sövény mögül ő becsületességére találnának löni, a' lordhelytartó bizonyosan jutalmat fog a' tettesek fölfedezésére kitenni, 's őket bizonyosan megbüntettetni. A' becsületes, vevő csudálkozva kérdé: mi az? 's most tudá meg nagy ijedelmére hogy az eladott tárgyak nem fizetett tízed végett foglaltattak el, miről messze sem álmodott. Azonnal az eredeti tulajdonoshoz ment 's visszaadta azokat neki mindenestül, mentegtevén magát mindenkép, hogy szerencsétlen tévedésben volt a' dolog fölöl. —

A' király 50. font sterlinget adott azon alaphoz, melly Stratfordban Shakspeare emléke megnyitására szedetik.

Hessen-Philippsthal Erneszt hg. altábornok az orosz seregben, ezen tisztét letette, 's mint mondják folyvást Angliában szándéka ezentúl maradni. Oct. 28án ő fölségüket Brightonbe fogja kísérni. —

A' Capuai hg. Maltából oct. 2ról jött tudósítások szerint, nőjével együtt ezen szigetre érkezett, hol hat hónapra egy palotát bérelt ki, 's úgy hiszik, hogy tán még tovább is ott fog mulatni. —

Bombayból hallani, hogy oda az új közlésúton, Aegyptuson és a' vörös tengeren keresztül, junius 1én érkeztek meg levelek Angliából april 1ről, tehát két hónap alatt! —

F R A N C Z I A O R S Z Á G

A' Messenger szerint Sir Robert Peel csakugyan visszatért Londonba, de épen nem a' britt fölség hívására történt az, 's távolléte, melly aligha tartand 14 napig, nem czéloz egyébre, mint oxfordi megbízóji meghívásának nagy fényes lakomára hódolni. — A' tisztes baronet feleségét és leányát Parisban hagyta hátra, 's tett rendeléseit oda mutatnak, miképen valódi szándéka a' tél egy részét Parisban tölteni. —

A' jour. des Débats szerint a' francia határon elfogott Maroto nevű spanyol carlosi tábornok, Parisból jött ministeri parancs következtében 10én Perpignanból egy rendőr kíséretében Toursba vitetett. —

A' spanyol hírlapok nagyobb őszinteséggel 's igazságszeretettel kezdenek szólni azon viszonyokról, melyek az ország sorsára elhatározó befolyással vannak, 's azon helyzetéről, melyben egyik vagy másik pártfelekezet van. Példáját láthatjuk ennek a' belőlük kölcsönzött íme' cikkelyekben: „Sokszor hallottuk mondani, hogy azonos okok azonos hatást szülnék; de mi néhány szóval bebizonyíthatjuk, hogy gyakran éppen ellenkező történik. Némely alkalommal látható volt már 's a' világ minden háborúinak története azt mutatja, hogy ha egy maroknyi lázadó egy egész nemzetnek akar törvényeket szabni: a' nemzet semmivé teszi e' maroknyi lázadót. Ennél nincs egyszerűbb dolog. De Spanyolországban egészen másképp van ez. Itt egy számtalanszor legyőzött 's kiirtott pártfelekezet van, melynek nyomoru maradéka nem csak egy nemzettel, hanem négy oly szövetséges hatalommal daczol, mely egész Európát megreszkettethetné. Továbbá, mindennapi szokott körülmény az, hogy midőn a' hadakozó felek egyike tetemes segédforrással, eszközökkel, vezérlettel, lelkesedéssel, munkássággal és serénységgel bír 's kitűnik, addig a' másik veszteséget, romlást, meghasonlást 's mindennemű sanyaruságot szenved, 's míg az egyik győzdelmes, erős és hatalmas, a' másik levertt 's megsemmisített. De Spanyolországban az ellenkező történik. Látjuk ugyanis, hogy ama' párt, melyet a' hírlapok mármár elszélesztettek hirdettek, most is ide 's tova sétálgat egész Spanyolországban, (igen, uraim, sétálgat!) 's d. Carlos és vezérei oly hadjáratot tesznek 's oly terveket koholnak 's létesítenek, minőkre soha képeseknek nem tartottak. Szóval, nem tudjuk, mint kelljen magyarázni Gomeznek Andalusiába berontását, a' szabadságnak ezen remek tartományába, mely a' constitutioért annyira buzgott, 's melynek önkénytesei nem rég egész Manzanaresig előnyomultanak a' fővárost fenyegetve, 's mindenütt ijedséget és félelmet terjesztve. Ugy látszhatnék ezek szerint, hogy minél számosabb valamely párt, annál nehezebb neki a' kisebb felekezetet kiirtani, 's hogy, ha az ember ügyes kormányosra bizza magát, kétségtelenül hajótörést szenved; hogy valamely tartomány fölzendülése, alapja a' pártok általi elfoglalásnak; hogy — ha teli torokkal kiáltozzák: szabadság vagy halál! ez éppen annyi, mintha a' harangokat huznák meg a' carlosiak összecsisztására. De hisz ez mind csupa képtelenség; oly képtelenségek, minők csak Spanyolországban történhetnek. — Egy másik hírlap, mely nem illy csipdező gunnyal, hanem komolyan szól 's az előbbi és mostani ministerium alatti választások körülbőzését fejtegeti, 's esetet hoz föl, hogy most hét szóval is választottak követet, a' többi közt így ír: Körülményeink igen szomorítók; hogy erről valaki meggyőződjék, csak az általános levertséget, az országos hitel hanyatlottságát, a' pártosok szaporodását, minden nagy birtokos és gazdag tőkepénzes kiköltözését vegye szemügyre, kik a' haza jövődjéje miatt rettegve oda hagyják szülőföldjüket. 'S ha még más tanubizonyságra is volna szükség, föltalálhatjuk ez magában a' kormány rendszabályiban, melyek oly nagy ellentétben állanak az alaptörvényekkel. A' végösségi 's törvénytelen rendszabályok egyenesen a' kormány gyöngegségét tanúsítják, mely kénytelenítve érzi magát azokhoz folyamodni 's a' helytelen rendszer megmentése végett a' törvényeken erőszakoskodni. Nincs tökéletesb igazlása a' despotismusnak, mint az oly ministerium magaviselete, mely ön elveiben sem bizván, hogy a' haza szenvedésein segítsen, önkényre bátor hivatkozni. Ti esztelenek! az ország üdvössége ugyanazon alkotmányban foglaltatik, melyet ti lábbal tapodtok. Ismerjétek meg, hogy a' törvény előtt minden spanyol egyenlő; ne szaporítsátok a' megszakadásokat párt-kegyelés által még inkább; tegyétek magatokat a' népnél szeretetre méltóvá, 's ez adand nektek annyi erőt, hogy a' hadsereg közt a' fenytéket visszaállíthassátok, 's ekkor látni fogjátok, hogy a' győzdelem hívetek marad 's a' hitelt és bővelkedést visszavezetendű köztetekbe. Ha ellenben amaz önkény-szülte törvénytelen szabályok rendszerét követitek, melyek az okosabb 's nagyobb érdekű méltánylandó többség ugyszinte a' szabadelmű párt kívánatival 's nézeteivel nyilván ellenkeznek; úgy reszkessetek a' hon sorsa miatt, 's készüljétek siránkozni annak romjai fölött, noha megbánástok 's könyűtek már akkor hasztalan leend.“ —

Madrídból f. h. 11rül 's 13rül érkezett tudósítások szerint az egész közönség figyelmét az andalusiai esetek foglalják el. A' kormány Santiago Mendez Vigot nevezte ki e' tartományban főkapitánnyá. Általános a' kíváncsiság és aggodalom: vajjon sikeresebb lesz e az ő munkálata, mint Rodil, Quiroga, Alaix, Espinosa és Butron egyesített iparkodása volt. Cordovának meghódolását egész hitelesen írják, mit leginkább a' pór nép lázadása is siettetett, mely Gomezhez nem csak hajladónak mutatkozott, hanem rablást és dulást is követett el. Magának Gomeznek kelle használnia erejét és hatalmát, hogy a' pusztítás az egész városra ki ne terjedjen, 's reá vég romlást ne hozzon. Ő egyébiránt itt tömerdek kincshez jutott. A' főtemplom drágaságait, a' kormány tőkepénzeit 's magányos gazdagoknak elkobzott vagyonát 13 millióra teszik. Későbbi hírek is igazolják ugyanazon esetet, hogy a' város átvétele alkalmakor Villalobost, Gomez bajtársát, egy véletlen lővés földre terítette, de arról nem tesznek említést,

hogy Gomez viszontlásképen három főrendű szabadelműt lövetett volna érte agyon; sőt, mint némely körökben mondatik, Cordova politikai kormányzóját El Pastort is szabadon bocsátotta, azon föltétel alatt, hogy tüstint Alaix osztálynokhoz menjen, 's vele a' foglyok kicseréltetése felül értekezzék; Jose Beltran de Lyst, Dias Moralest azonban kezesek gyanánt magánál tartotta. Mig Gomez Cordovában időzött, megverte Cabrera Bazenanál a' malagai hőst Escalantet; vagy is inkább csak megszalasztá, de a' nélkül, hogy reá csak egyet is lövetett volna. Escalante minden álgujját 's fegyverét hátrahagyá, ő, ki sem tartomány hadkormányzójának, Quirogának, sem a' kormányznak engedelmeskedni nem akart, 's az utóbbi ellen Ronda hegyesség lakosait lázadásra is izgatá. Minthogy pedig seregei minden helységet földultak, melyen keresztül mentek, Gomez közeledtével hajladónak nyilatkoztak a' lakosok d. Carlos részire állani. Ez történt különösen Priego, Rutte és Carcabuey helységeiben. Lerin völgyben (Granada tartományban) még jókor fölfedeztek egy carlosi összeesküvést 's a' fő czimborát agyon lötték; ugyanez történt Almunecarban; Sevillában pedig bizonyos Romero Sebestyént fogtak el, éppen midőn a' katonaságot csábítgatá a' laktanyában. Ozuna valóságos zendülés helye volt; a' nép ledönté a' constitutio-követ, 's csak a' gibraltari táborbul oda sietett katonaság tudta elejét venni a' további zavargásnak. Granada, mint írják, védelmi készüléket tesz a' hir szerint reá törő Gomez ellen, 's elszántsággal készül az ostrom visszaveréséhez. Quiroga vezér az Alhambrába sáncolta be magát. Alaix folyvást kíséri Gomezt, 's csak arra látszik várakozni, hogy Rodil seregeivel együtt megérkezzék az ő gyámolítására, 's ekkor merészlenni talán már valahára a' megtámadást. A' hadminister; valóban előre is nyomul Sierra-Morena felé. 9kén Villarubiában tartá fő-táborszállását; 10kén Villaltában volt 2000 fegyverese, innen Daimielbe tovább vonulandók.

Bayonnebül, 18rül, telegraphi sürgöny jelenti, hogy a' franczia követ f. h. 14kén érkezett Madrídba.

A M E R I K A.

Amerikában, hol eddig a' bankok szabadon szaporodtak 's multak, a' pénzforgásra nézve új korszak kezd nyílani. A' jövődó elnök (van Buren ur) mint nagy ellensége a' bank visszaélésének röpke-írományt bocsátott ki, melyben a' bankokra 's jegyeikre, valamint átaljában a' pénzforgási eszközre nézve bőven kimondja nézetét. Azt, úgymond van Buren ur a' röpkeiratban, mindenki elismeri, hogy az unioiban az ércz forgás-eszközt szaporítani kell; csak az iránt nem egy a' vélemény, mely arányban? Elsőben is az a' szándék, hogy a' munkás néposztályok, melyek a' papirosi forgás-eszközök körül nem vihetnek ellenőrséget, 's a' banki rendszerből semmi hasznót sem húznak, ovassanak meg a' veszteségektől, melyek a' jegyek minden elbecstelenüléséből erednek; továbbá, hogy a' kisebb szolgálatért, munkabérért érczpénz hozassék dívatba; hogy maradó valódi alap szerzettessék a' papiros helyett 's az által megóvassék a' közjő azon árokától, melyek támadnak, valahányszor politikai, vagy kereskedési fordulások rendítik meg a' bizodalmat. — Más statusok több elővigyázatot mutattak. Angliának nincsenek bankjegyei öt fonton alul (50 p. f. v. is 25 dollár), Franciaországnak 500 frankon alul. (90 dollár). Az alkotmány a' congressusra bízta a' pénzverést, 's a' pénz-érték-meghatározást, valamint az idegen pénzek értéke megszabását is. — A' kormány tehát elrendelhet mindent, mi a' pénzforgást illeti. — Az alkotmány érczpénzt ért, nem papirosipénzt.

E L E G Y H I R.

Glasgowban 's külvárosaiban jelenleg 310 gőzmű van, melyek közül 176ot műhelyekben és gyárakban, 7tet kőbányákban, 68-at pedig gőzhajókban alkalmazva használnak. Összes erejük 6406 ló erejével ér föl. — Londonban Oliver Wallace aszszonyság sept. 14kén élete 108ik évében halt meg. Férje, 102 esztendő. Hátra hagyott rokonai közt 50 unokája, 304 másodunokája és 30 harmadunokája maradt. Egész utolsó pillanatáig teljes lelki erővel 's hibátlan tagérzésekkel bírt. — Ugyanazon városrészben, hol ő lakott, egy házalló kolompáros (kazán és serpenyűfoltzó) is van, ki szinte 108 éves. — Véletlen korütközés az, hogy a' mult évi sept. 23kán Bellini 28 éves korában, az idén pedig Malibran asszonyság ugyanaz napon és életének ugyanazon esztendejében mult ki. — Egy franczia, példát ad előnkbe, miként kell az orvosokkal egyezkednünk, hogy őket egészségünk 's életünk föntartása végett ön érdekünknel fogva valóban gondoskodókká tegyük. Ő ugyanis, 90 éves gazdag tőkepénzes levén, illy szerződést tön orvosával; minden évért, melyet még émi fog, 3000 frankot fizet neki, de ezen sommából annyi illetőség vonatik le, a' hány nap az öreg betegeskedni fog; ha pedig meghal, tüstint megszűnik a' kikötött fizetés. — Algierből írják, hogy Abdelkader a' nagy sivatag bemene-ténél — három napi járóföldre Mascaratól — egy várost épített, mely ezélra minden hatalma alatt álló néptörzsöknek napszámósakat 's kézműveseket kell szolgáltatni.

Gabonaár: oct. 31. Pesten Kétszeres 66 2/3 Rozs: 53 1/3 Zab 40

Pénzkelet: oct. 29kén: 5pCtes: stat. köt. 103 1/5; u. a. 4pCtes 99 1/4; u. a. 3pCtes 73 2/5; 1820-ki kölcsön: — 220 1/2.

Dunavízállás: october 30kán 2' 11" 6" 31kén 2' 11" 3" nov. 1én 2' 11" 0" 2án 2' 9" 6".